

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Τομέα Δημοσίου
Δικαίου
2003 – 2004

Συνταγματικό Δίκαιο

Επιβλέπων Καθηγητής:
Κος Ανδρέας Δημητρόπουλος

Βασικά σημεία του Σχεδίου Ευρωπαϊκού
Συντάγματος

-

Το συνταγματικό θεμέλιο προσχώρησης της
Φινλανδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Επιμέλεια:
Ράμμος Αλέξανδρος

Το Σχέδιο καταστρώνεται σε τέσσερα μέρη. Οι βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας της Ένωσης αποτελούν το πρώτο, τα θεμελιώδη δικαιώματα το δεύτερο, οι πολιτικές το τρίτο και οι μεταβατικές διατάξεις καθώς επίσης και οι διατάξεις για την αναθεώρηση αποτελούν το τέταρτο.

Το Σχέδιο προτείνει καλύτερη κατανομή των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και των κρατών-μελών συνιστά τη συγχώνευση των Συνθηκών και την απονομή νομικής προσωπικότητας στην Ένωση καθιερώνει απλούστευση των μέσων δράσης της Ένωσης προτείνει μέτρα για περισσότερη δημοκρατία, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναπτύσσοντας τη συμβολή των εθνικών κοινοβουλίων στη νομιμοποίηση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, απλοποιώντας τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων και καθιστώντας τη λειτουργία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων διαφανέστερη και πιο κατανοητή Θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση της δομής και την ενίσχυση του ρόλου καθενός από τα τρία Όργανα της Ένωσης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη της συνέπειες της διεύρυνσης.

Φτάνει να δούμε αν οι ευρωπαίοι ηγέτες θα ανταποκριθούν στις προκλήσεις των καιρών.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Εισαγωγή

B. Το Σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος

- i) Η πορεία προς ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα
- ii) Η δομή
- iii) Η φυσιογνωμία
- iv) Θεμελιώδεις έννοιες και αρχές.
- v) Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- vi) Στόχοι
- vii) Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια
- viii) Αρμόδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- ix) Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης
  - α. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
  - β. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.
  - γ. Το Συμβούλιο των Υπουργών
  - δ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.
  - ε. Το Δικαστήριο
  - στ. Λοιπά όργανα της Ένωσης
- x) Ανθρώπινα δικαιώματα

Γ. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

Δ. Το συνταγματικό θεμέλιο προσχώρησης της Φινλανδίας στην Ευρωπαϊκή ένωση.

A. Εισαγωγή

1. Στην παρούσα εργασία θα προσπαθήσουμε να έρθουμε σε επαφή και γνωριμία με το πολυσυζητημένο το τελευταίο χρονικό διάστημα Σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος.

Μέσα από τα άρθρα του ίδιου του Σχεδίου και αφού κάνουμε μια ιστορική αναδρομή για τον τρόπο με τον οποίο φτάσαμε στην κατάρτιση του αλλά και για το κατά πόσο το τολμηρό αυτό εγχείρημα οδεύει προς την ολοκλήρωση του θα εξετάσουμε τον χαρακτήρα και τη δομή του μελλοντικού ευρωπαϊκού κράτους.

Τέλος, θα προσπαθήσουμε να ανακεφαλαιώσουμε σταχυολογώντας τα σημαντικότερα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ανάλυσή μας.

B. Το Σχέδιο Ευρωπαϊκού Συντάγματος

i) Η πορεία προς ένα Ευρωπαϊκό Σύνταγμα

2. Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του 20 ου αιώνα ήταν η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση. Το νέο αυτό μόρφωμα δεν είχε μέχρι σήμερα Σύνταγμα ή συνταγματικό κείμενο. Ο σχετικός προβληματισμός άρχισε με το σχέδιο συνθήκης του Ιταλού βουλευτή Altiero Spinelli το 1984, με πολλά συνταγματικά στοιχεία που επηρέασαν την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη. Ακολούθησε η έκθεση του Βέλγου βουλευτή Fernard Herman που αναφερόταν σε ένα «δημοκρατικό Σύνταγμα. Η ιδέα της «συνταγματοποίησης των συνθηκών» επιτάθηκε έκτοτε τα τελευταία χρόνια, κυρίως, όμως μετά τη Διάσκεψη Κορυφής της Νικαίας το Δεκέμβριο του 200. Ακολούθησε η δήλωση της Συνόδου Κορυφής του Laaeken της 14 και 15 Δεκεμβρίου 2001 που προώθησε το θέμα της σύνταξης ενός συνταγματικού ευρωπαϊκού κειμένου. Στη συνέχεια, η Ευρωπαϊκή Ένωση συνέστησε Συντακτική Συνέλευση (Ευρωπαϊκή Συνέλευση) με εντολή τη σύνταξη Σχεδίου Συντάγματος της Ευρώπης υπό την προεδρία του πρώην Προέδρου της Γαλλικής Δημοκρατίας Valery Giscard D'Estaing και με αντιπροέδρους τους Giuliano Amato και Jean – Luc Dehaene.

3. Η σύνθεση της Συντακτικής Συνέλευσης ήταν μικτή με εκπρόσωπους των Κρατών-Μελών και των υπό ένταξη, εκπροσώπους των εθνικών κοινοβουλίων και της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Επιτροπής). Ο διακυβερνητικός χαρακτήρας της Συντακτικής Συνέλευσης ήταν φανερός λόγω του ρόλου που διαδραμάτισαν οι εκπρόσωποι των Κρατών-μελών, σε αντίθεση με τον ασθενέστερο κοινοβουλευτικό του χαρακτήρα. Η συζήτηση των θεμάτων στη Συντακτική Συνέλευση ήταν ευρύτατη. Έπρεπε να αντιμετωπισθούν όλα τα μεγάλα προβλήματα, πολιτικά, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτιστικά, ιδεολογικά.

4. Το εγχείρημα της σύνταξης ενός συνταγματικού κειμένου υπήρξε δυσχερέστατο. Η Συντακτική Συνέλευση είχε να αντιμετωπίσει την αντίθεση μεταξύ των 5 μεγάλων Κρατών – μελών και των μικρών εταιριών. Τα συμφέροντά τους για τη διατύπωση του συνταγματικού κειμένου και του θεσμικού ρόλου των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εμφανίστηκαν εντελώς αντίθετα. Αντίθεση υπήρξε επίσης μεταξύ της Συνέλευσης και των παραγόντων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ιδιαίτερα οξύς υπήρξε ο Πρόεδρος της Επιτροπής Romano Prodi. Παράλληλα, εμφανίστηκε αντίθεση μεταξύ των ηπειρωτικών κρατών και της Μ. Βρετανίας που υπήρξε πάντοτε

τροχοπέδη για την ευρωπαϊκή πορεία., αλλά και σχετικά με τη δομή του συνταγματικού κειμένου οι Βρετανοί ήταν αντίθετοι, γιατί αυτό απηχεί τη γαλλική νομική και πολιτική σκέψη και όχι την αγγλοσαξονική. Στο θεσμικό πεδίο η αντίθεση εμφανίστηκε στην προεδρία (εναλλασσόμενη ή σταθερή) και στον αριθμό των Επιτρόπων. Αλλά και η επέκταση των θεμάτων στα οποία οι αποφάσεις λαμβάνονται με πλειοψηφία που περιορίζει την προβολή veto αποτέλεσε πεδίο αντιπαράθεσης.

Οι αντιδράσεις αυτές οδήγησαν τον Πρόεδρο της Συντακτικής Συνέλευσης να προτείνει ένα κείμενο συμβιβασμού που απείχε από τις αρχικές φιλόδοξες προθέσεις να συντάξει ένα Σύνταγμα αμερικανικού τύπου.

5.Το τελικό σχέδιο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος παρουσιάστηκε στη Σύνοδο Κορυφής της Χαλκιδικής. Η ελληνική προεδρία υπήρξε όντως ιδιαίτερα επιτυχημένη σε σύγκριση με άλλες προεδρίες τω τελευταίων ετών μεταξύ άλλων και λόγω της ομόφωνης έγκρισης, παρά τους φόβους διαφωνιών, του σχεδίου.

ii) Δομή

6.Το κείμενο του Ευρωπαϊκού Συντάγματος αποτελείται από το Προοίμιο , το πρώτο μέρος που περιέχει τις νέες διατάξεις, το Μέρος II που περιλαμβάνει το Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων και τρία παραρτήματα, που περιλαμβάνουν το Πρωτόκολλο σχετικά με τον ρόλο των Εθνικών Κοινοβουλίων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (παράρτημα I), το Πρωτόκολλο σχετικά με την εφαρμογή των αρχών της επικουρικότητας και της αναλογικότητας (Παράρτημα II) και το Πρωτόκολλο σχετικά με την αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τη στάθμιση των ψήφων στο Συμβούλιο (Παράρτημα III).

iii) Φυσιογνωμία

7.Μέχρι τώρα το κοινοτικό δίκαιο διακρίνεται σε πρωτογενές και παράγωγο. Μετά την έγκριση του Σχεδίου και την ολοκλήρωση της διαδικασίας θα διακρίνεται σε διατάξεις που περιέχονται σε αυτό (συνταγματικές διατάξεις) και σε διατάξεις που δεν περιέχονται και υπάρχουν στο λοιπό κοινοτικό δίκαιο.

Θα δημιουργηθεί κατά αυτόν τον τρόπο μια ιεραρχία των κανόνων του κοινοτικού δικαίου ανάλογη προς εκείνη που ισχύει στα εσωτερικά δίκαια μεταξύ Συντάγματος και νόμων, με όλες τις συνέπειες που συνεπάγεται η διάκριση αυτή σχετικά με την τροποποίηση και την αντικατάστασή τους, όπως και με την αυξημένη τυπική ισχύ τους.

8.Όπως είναι ευνόητο, το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα δεν καταργεί τα Συντάγματα των Κρατών-μελών . Αντίθετα μάλιστα στηρίζεται σε αυτά για να αντλήσει τα θεμέλια, τις αξίες της συνταγματικής τάξης.

Το όλο συνταγματικό κείμενο ακολουθεί τη νομική και πολιτική σκέψη της γαλλικής σχολής, σε αυτό δε συνέβαλε ο Γάλλος Πρόεδρος, και όχι την αγγλοσαξονική μέθοδο. Είναι εκτεταμένο, σε πολλά σημεία είναι λεπτομερειακό και πλαταιαστικό, ασαφές και συγκεχυμένο.

iv) Θεμελιώδεις έννοιες και αρχές.

9.Οι γενικές αρχές και έννοιες του Σχεδίου περιέχονται στο προοίμιό του, στο οποίο έχει τεθεί ως προμετωπίδα η κεντρική ιδέα από τον Επιτάφιο που εκφώνησε ο

Περικλής κατά το πρώτο έτος του Πελοποννησιακού Πολέμου (431 π.Χ.): «Χρώμεθα γαρ πολιτεία ... και όνομα μεν δια το μη ες ολίγους αλλ' ες πλείονας οικείν δημοκρατία κέκληται» (Θουκυδίδης, Β', 37). Η χρησιμοποίηση του αποσπάσματος αυτού από το έργο του μεγαλύτερου ιστορικού των αιώνων επιβεβαιώνει πανηγυρικά τη θέση, ότι η δημοκρατία γεννήθηκε στην Αρχαία Ελλάδα και ιδιαίτερα στην Αθήνα και βιώθηκε με πάθος.

10.Οι συντάκτες του Σχεδίου θέλησαν για διδακτικούς λόγους να ενισχύσουν τη θέληση των Ευρωπαϊκών Κρατών και των ευρωπαϊών πολιτών, ώστε να δημιουργήσουν μια κοινότητα ιδεών και αξιών, η οποία θα μεταβάλει την Ευρωπαϊκή Ένωση σε ενσυνείδητη πνευματική οντότητα για την οποία οι Ευρωπαίοι θα είναι υπερήφανοι, όπως ο Περικλής στον Επιτάφιο, και για την οποία θα είναι διατεθειμένοι να αγωνισθούν και να θυσιαστούν. Δημοκρατία δεν είναι μόνον η εκλογή και η καταμέτρηση ψήφων και αριθμών, αλλά πνεύμα ολοκλήρωσης ενοποιητικό και συμμετοχικό. Το πνεύμα αυτό περιέγραψε με ενάργεια ο Περικλής στο διαχρονικό κείμενο του Επιταφίου και τόνισε ότι η δημοκρατία δεν εφαρμόζεται μόνο στη διακυβέρνηση της «Πόλεως», αλλά και ως τρόπος ζωής. Αυτό το σκοπό επιδιώκει η αναφορά της προμετωπίδας στον Επιτάφιο. Η δημοκρατία αποτελεί ιδανικό προς επίτευξη στον ευρωπαϊκό χώρο.

Η βούληση αυτή των ευρωπαϊών καταδεικνύει ότι στην πραγματικότητα πολλά κράτη δεν έχουν πραγματική δημοκρατία και ότι βρίσκονται στο δρόμο για τη θεμελίωσή της. Το «βάθεμα» της δημοκρατίας συνδυάζεται απαραίτητα με τη «διαφάνεια» του δημόσιου βίου, εφόσον, δυστυχώς, η σημερινή δημοκρατία έχει συνδεθεί με τη διαπάλη και τη διαφθορά.

11.Ο καθορισμός των ιδεολογικών και βάσεων της Ενωμένης Ευρώπης αποτέλεσε αντικείμενο σφοδρών συζητήσεων και διαφωνιών κατά τη σύνταξη του Σχεδίου του Ευρωπαϊκού Συντάγματος. Ιδιαίτερο σημείο τριβής αποτέλεσε η αναφορά του Χριστιανισμού ως παράγοντος διαμόρφωσης του ευρωπαϊκού πολιτισμού. Μετά από πολλές μεταβολές, στο προοίμιο του Σχεδίου περιελήφθη διάταξη που ορίζει ότι «Εμπνεόμενοι από την πολιτιστική, τη θρησκευτική και την ανθρωπιστική κληρονομιά της Ευρώπης, οι αξίες της οποίας, που εξακολουθούν να αποτελούν ζωντανή πραγματικότητα, έχουν θεμελιώσει στη ζωή της κοινωνίας την αντίληψη της για τον κεντρικό ρόλο του ανθρώπου...»

Επίσης, το άρθρο 2 του Σχεδίου που αντιγράφει το προοίμιο του «Χάρτη των Θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης» ορίζει ότι «Η Ένωση βασίζεται στις αξίες της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη, σε μια κοινωνία πλουραλισμού, ανοχής, δικαιοσύνης, αλληλεγγύης και απαγόρευσης των διακρίσεων».

Η Συντακτική Συνέλευση με τη διατύπωση αυτή που ήταν συμβιβασμός της τελευταίας στιγμής απέφυγε να προσδιορίσει ειδικότερα τα στοιχεία εκείνα, τα οποία αποτελούν τα θεμέλια του ευρωπαϊκού πολιτισμού.

12.Οι αξίες και οι αρχές που αναφέρονται στο προοίμιο είναι εκείνες στις οποίες «ερείδεται ο ανθρωπισμός και τις οποίες ανέπτυξαν οι ευρωπαίοι, δηλαδή την ισότητα των ανθρωπίνων όντων, την ελευθερία, το σεβασμό του Λόγου». Οι ευρωπαίοι είναι «πεπεισμένοι ότι η ενοποιημένη πλέον Ευρώπη προτίθεται να ακολουθήσει αυτήν την πορεία πολιτισμού, προόδου και ευημερίας, για το καλό όλων των κατοίκων της, ακόμα και των πλέον ευάλωτων και των πλέον αδυνάτων». Εδώ το προοίμιο αναφέρεται σαφώς στα Κράτη που εισέρχονται τώρα σε αυτήν, όπως και στα στρώματα του πληθυσμού της τα πιο αδύνατα οικονομικά και κοινωνικά.

Ιδιαίτερα τονίζεται στο προοίμιο ότι «η ενοποιημένη πλέον Ευρώπη ... επιθυμεί να παραμείνει ήπειρος ανοικτή στον πολισμό στην γνώση και στην κοινωνική πρόοδο ... και να εργασθεί για την ειρήνη, τη δικαιοσύνη και την αλληλεγγύη στην υφήλιο.

13. Το προοίμιο του Σχεδίου θεμελιώνει την υπέρβαση των ευρωπαϊκών λαών, οι οποίοι «παραμένοντες ο καθένας υπερήφανος για την ταυτότητά του και για την εθνική του ιστορία, είναι ωστόσο αποφασισμένοι να ξεπεράσουν τις παλαιές του διχόνοιες και, όλο και πιο στενά ενωμένοι, να σφυρηλατήσουν το κοινό τους πεπρωμένο». Από τη διακήρυξη αυτή του προοιμίου προκύπτει ότι η Ενωμένη Ευρώπη δεν οδηγεί στη διαγραφή των επί μέρους εθνικών ιστοριών και του παρελθόντος, αλλά στηρίζεται σ' αυτές. Η υπέρβαση θα στηριχθεί ακριβώς στο σεβασμό της ιστορικής αλήθειας και όχι στην παραποίησης της. Η Ευρώπη είναι ενωμένη στην «ποικιλομορφία της». Άρα, το δικαίωμα στη «διαφορετικότητα», παραμένει ακέραιο.

14. Οι διακηρύξεις που περιέχονται στο προοίμιο του Σχεδίου πρέπει να συνδυασθούν και να συμπληρωθούν από εκείνες που περιέχονται στη «Διακήρυξη των Αθηνών» που υιοθετήθηκε κατά την άτυπη Σύνοδο Κορυφής των Αθηνών, στις 16 Απριλίου 2003, όπου υπογράφηκε η συνθήκη προσχώρησης των 10 νέων κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το κείμενο της «Διακήρυξης των Αθηνών» περιέχει τις αρχές της Ευρωπαϊκής Ένωσης που αποτελούν την ιδεολογία της.

Στην «Διακήρυξη των Αθηνών» γίνεται αναφορά στις αρχές της ελευθερίας, της δημοκρατίας, του κράτους δικαίου, του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, της ανοχής, της δικαιοσύνης και της αλληλεγγύης, της καταπολέμησης των διακρίσεων, του αγώνα κατά της περιβαλλοντικής υποβάθμισης, της βιώσιμης ανάπτυξης, της πλήρους απασχόλησης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Οι ευρωπαίοι ηγέτες διακήρυξαν ότι θα συνεχίσουν να στηρίζουν τα ανθρώπινα δικαιώματα τόσο εντός, όσο και εκτός της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το κείμενο της «Διακήρυξης των Αθηνών» πρέπει να λαμβάνεται υπόψη για την ερμηνεία του προοιμίου του Σχεδίου του Συντάγματος της Ευρώπης, το οποίο συμπληρώνει και με το οποίο αποτελεί ένα ενιαίο δικαιοπολιτικό σύστημα.

v) Ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

15. Το Μέρος I του Σχεδίου Συντάγματος αρχίζει με την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης με βάση τη βούληση των πολιτών και των κρατών της Ευρώπης να οικοδομήσουν το κοινό τους μέλλον. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση τα Κράτη-μέλη αναθέτουν αρμοδιότητες για την επίτευξη των κοινών τους στόχων. Η Ευρωπαϊκή Ένωση συντονίζει τις πολιτικές των Κρατών-μελών που στοχεύουν στην επίτευξη των στόχων αυτών και ασκεί σε κοινοτική βάση τις αρμοδιότητες που τις μεταβιβάζουν (άρθρο I-1 παρ. 1). Με βάση τη διάταξη αυτή η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν οργανώνεται σε Κράτος, ούτε λαμβάνει κρατική οντότητα. Είναι ευρωπαϊκός οργανισμός με αρμοδιότητες παραχωρημένες από τα κράτη μέλη (παράγωγες) και όχι πρωτογενείς. Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι ανοικτή σε όλα τα ευρωπαϊκά κράτη που σέβονται τις αξίες της και δεσμεύονται να τις προαγάγουν από κοινού (άρθρο I-1 παρ. 2).

vi) Στόχοι

16. Οι στόχοι της Ένωσης καθορίζονται αναλυτικά στο μακροσκελές άρθρο I-3 του Σχεδίου και συνοψίζονται ως εξής:

- Η προαγωγή της ειρήνης
- Η παροχή στους πολίτες ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, χωρίς εσωτερικά σύνορα, και μια ενιαία αγορά, όπου ο ανταγωνισμός είναι ελεύθερος και ανόθευτος.
- Η βιώσιμη ανάπτυξη της Ευρώπης με γνώμονα την ισόρροπη οικονομική μεγέθυνση, μια άκρως ανταγωνιστική κοινωνική οικονομία της αγοράς με στόχο την πλήρη απασχόληση και την κοινωνική πρόοδο, η προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος, η επιστημονική και τεχνολογική πρόοδος.
- Καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού και των διακρίσεων, προώθηση της κοινωνικής δικαιοσύνης, ισότητας ανδρών και γυναικών και προστασία της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Στις σχέσεις της Ένωσης με τον άλλο κόσμο, προώθηση των αξιών της και των συμφερόντων της, της ειρήνης, της ασφάλειας, της βιώσιμης ανάπτυξης του πλανήτη, της αλληλεγγύης και του αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των λαών, της εξάλειψης της φτώχειας, της αυστηρής τήρησης και ανάπτυξης του διεθνούς δικαίου και του σεβασμού του Χάρτη του ΟΗΕ.

vii) Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια

17. Η ίδρυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως αυτοτελούς οντότητας με νομική προσωπικότητα έχει ως συνέπεια τη δημιουργία της ευρωπαϊκής ιθαγένειας. Πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι κάθε πρόσωπο που έχει ιθαγένεια κράτους-μέλους της. Η ευρωπαϊκή ιθαγένεια είναι παράγωγος και προϋποθέτει την ιθαγένεια Κράτους μέλους. Η ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης προστίθεται στην εθνική ιθαγένεια και δεν την αντικαθιστά (άρθρο I-1 παρ. 1).

Όπως και στην περίπτωση της ιθαγένειας ενός κράτους, οι πολίτες της Ένωσης έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στο Σύνταγμα και ειδικότερα το δικαίωμα ελεύθερης κυκλοφορίας, διαμονής και εγκατάστασης στα εδάφη των κρατών-μελών, παράλληλα με την ελευθέρια κυκλοφορία εμπορευμάτων, υπηρεσιών και κεφαλαίων. Επίσης, έχουν το δικαίωμα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου καθώς και στις δημοτικές εκλογές. Επί πλέον, έχουν το δικαίωμα να απολαύουν στο έδαφος τρίτης χώρας, στην οποία δεν αντιπροσωπεύεται το κράτος-μέλος του οποίου έχουν την ιθαγένεια, της διπλωματικής και προξενικής προστασίας. Τέλος, έχουν το δικαίωμα αναφοράς προς το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, τον Ευρωπαίο Διαμεσολαβητή και σε όλα τα θεσμικά όργανα της Ένωσης σε μια από τις γλώσσες του Συντάγματος και να λαμβάνουν απάντηση στην ίδια γλώσσα. (άρθρο I-4 παρ. 1 και I-8)

viii) Αρμοδιότητες της Ευρωπαϊκής Ένωσης

18. Η βασική αρχή είναι ότι οι αρμοδιότητες της Ένωσης απονέμονται από τα κράτη-μέλη και μεταβιβάζονται σ' αυτήν. Άρα οι αρμοδιότητες δεν είναι πρωτογενείς, αλλά παράγωγες. Το Σχέδιο Συντάγματος καθορίζει τη μεταβίβαση αυτή των αρμοδιοτήτων, αλλά, επί πλέον, επιτρέπει, «ανεπαισθήτως», την επέκτασή τους. Οι σχετικές διατάξεις έχουν προσαρμοστικότητα και ευελιξία. Το καθεστώς

αυτό των σχέσεων Ευρωπαϊκής Ένωσης και κρατών-μελών δεν είναι στατικό, αλλά δυναμικό και διευρύνεται υπέρ της Ένωσης.

Υπάρχουν, όμως, αρμοδιότητες που δεν μεταβιβάζονται στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Έτσι ορίζεται, ότι η Ένωση δεν θίγει το καθεστώς των εκκλησιών και των θρησκευτικών ενώσεων ή κοινοτήτων, των φιλοσοφικών και μη ομολογιακών ενώσεων σύμφωνα με το εθνικό δίκαιο. (άρθρο I-51).

Το τεκμήριο της αρμοδιότητας ανήκει στα κράτη-μέλη. Άρα, κάθε αρμοδιότητα που δεν έχει μεταβιβασθεί ανήκει στα κράτη μέλη (άρθρο I-9).

19. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ένωσης διέπεται από τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας. Τα όργανα της Ένωσης εφαρμόζουν την αρχή της επικουρικότητας σύμφωνα με το σχετικό πρωτόκολλο στο σχέδιο Συντάγματος ως Παράρτημα II.

20. Οι αρμοδιότητες της Ένωσης διακρίνονται σε αποκλειστικές και σε συντρέχουσες.

Στις αποκλειστικές αρμοδιότητες στο συγκεκριμένο θέμα μόνον η Ένωση έχει αρμοδιότητα να εκδίδει δεσμευτικές νομικές πράξεις, νομοθετικές ή διοικητικές, ενώ τα κράτη-μέλη δεν έχουν τη δυνατότητα αυτή (άρθρο I-11). Η Ένωση έχει αποκλειστική αρμοδιότητα να θεσπίζει τους αναγκαίους για τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς κανόνες ανταγωνισμού, όπως επίσης και στους τομείς της νομισματικής πολιτικής για τα Κράτη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ, της κοινής εμπορικής πολιτικής, της τελωνειακής ένωσης, της διατήρησης των βιολογικών πόρων της θάλασσας (άρθρο I-12). Βασική σημασία έχει η κοινή εξωτερική πολιτική και η πολιτική ασφάλειας, όπου η αρμοδιότητα της Ένωσης καλύπτει όλους τους τομείς, ενώ, παράλληλα, προβλέπεται ο προοδευτικός καθορισμός κοινής αμυντικής πολιτικής που θα οδηγήσει την κοινή άμυνα (άρθρο I-15).

21. Το Σχέδιο Συντάγματος καθορίζει τους ειδικότερους τομείς στους οποίους η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει συντρέχουσα αρμοδιότητα με τα κράτη-μέλη. Αυτοί οι τομείς είναι της εσωτερικής αγοράς, της ελευθερίας, της ασφάλειας και της δικαιοσύνης, της γεωργίας, της αλιείας, των μεταφορών, της ενέργειας, της κοινωνικής πολιτικής, της οικονομικής, κοινωνικής και γεωγραφικής συνοχής, του περιβάλλοντος της προστασίας των καταναλωτών και της δημόσιας υγείας (άρθρο I-13). Στο πλαίσιο των συντρέχουσών αρμοδιοτήτων η Ένωση και τα κράτη-μέλη έχουν τη δυνατότητα να νομοθετούν και να εκδίδουν δεσμευτικές πράξεις, τα Κράτη, όμως, ασκούν, τις αρμοδιότητες αυτές, εφόσον η Ένωση δεν έχει ασκήσει τις δικές της, δηλαδή ενεργούν συμπληρωματικά (άρθρο I-11).

22. Επι πλέον, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να θεσπίζει μέτρα για την εξασφάλιση του συντονισμού της πολιτικής των κρατών-μελών, ενώ για τα κράτη που έχουν υιοθετήσει το ευρώ εφαρμόζονται ειδικές διατάξεις. Η Ένωση θεσπίζει μέτρα προκειμένου να εξασφαλίσει το συντονισμό της πολιτικής στον τομέα της απασχόλησης και εγκρίνει πρωτοβουλίες για την εξασφάλιση του συντονισμού της κοινωνικής πολιτικής των Κρατών (άρθρο I-14).

23. Το Σχέδιο επεκτείνει περισσότερο τις αρμοδιότητες της Ένωσης, η οποία ενεργεί προς συντονισμό, υποστήριξη ή συμπλήρωση επί ευρωπαϊκού επιπέδου στους τομείς της βιομηχανίας, της υγείας, της παιδείας, της νεολαίας, του αθλητισμού και του πολιτισμού, χωρίς να υποκαθιστά την αρμοδιότητα των Κρατών (άρθρο I-16).

Το Σχέδιο καθιερώνει ρήτρα ευελιξίας, βάσει της οποίας, η Ένωση έχει αρμοδιότητα να επεμβαίνει προς επίτευξη ενός στόχου που προβλέπεται από το Σύνταγμα, εφ' όσον τηρηθεί ορισμένη διαδικασία (άρθρο I-17).

Οι διατάξεις αυτές συμπληρώνονται από το Πρωτόκολλο που αφορά στο ρόλο των εθνικών κοινοβουλίων που αποτελεί το Παράρτημα I. Όλες οι προτάσεις και

αποφάσεις νομοθετικού περιεχομένου των οργάνων της Ένωσης κοινοποιούνται στα Εθνικά Κοινοβούλια που έχουν τη δυνατότητα να διατυπώσουν ενστάσεις για τις παραβιάσεις εν σχέσει με την αρχή της επικουρικότητας, ενώ, μετά την πάροδο μικρής προθεσμίας, τα κοινοτικά όργανα είναι ελεύθερα να ενεργήσουν.

ix) Όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

α. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο

24. Εκλέγεται από τους ευρωπαίους πολίτες με άμεση, μυστική και καθολική ψηφοφορία με ελεύθερες και μυστικές εκλογές για θητεία 5 ετών. Ο αριθμός των μελών του δεν υπερβαίνει του 736. Η εκπροσώπηση των ευρωπαίων πολιτών ακολουθεί φθινόντως αναλογικό σύστημα με ελάχιστο όριο τεσσάρων μελών ανά κράτος-μέλος (άρθρο I-19). Η κατανομή των εδρών προσδιορίζεται από το Πρωτόκολλο που αφορά στην αντιπροσώπευση των πολιτών στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (Παράρτημα III).

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ασκεί από κοινού με το Συμβούλιο των Υπουργών τη νομοθετική εξουσία, εγκρίνει τον προϋπολογισμό, επί πλέον δε ασκεί πολιτικό έλεγχο, αντίστοιχο προς τον κοινοβουλευτικό που ασκούν τα Κοινοβούλια των κρατών-μελών. Επί πλέον, εκλέγει τον Πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (άρθρο I-19).

β. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

25. Αποτελείται από τους Αρχηγούς Κράτους ή Κυβέρνησης των κρατών-μελών, από τον Πρόεδρο της Επιτροπής, ενώ ο Υπουργός των Εξωτερικών συμμετέχει στις εργασίες του.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο καθορίζει τους γενικούς πολιτικούς προσανατολισμούς της Ένωσης χωρίς να ασκεί νομοθετικές αρμοδιότητες. Συνέρχεται ανά τρίμηνο, συγκαλούμενο από τον Πρόεδρό του, ο οποίος μπορεί να το συγκαλεί και σε έκαστη σύνοδο (άρθρο I-20). Αποφασίζει ομόφωνα, εκτός αν ορίζεται διαφορετικά.

Η σπουδαιότερη καινοτομία του Σχεδίου Συντάγματος είναι η καθιέρωση μόνιμου Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και της Ένωσης με θητεία δύομισι ετών, ώστε να υπάρξει σταθερή προεδρία με άσκηση ουσιαστικών αρμοδιοτήτων. Ο Πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου εκλέγεται από το ίδιο το Συμβούλιο με ειδική πλειοψηφία. Προεδρεύει και διευθύνει τις εργασίες του Συμβουλίου, εξασφαλίζει την προετοιμασία και τη συνέχεια τους, σε συνεργασία με τον Πρόεδρο της Επιτροπής. Εργάζεται για την διευκόλυνση της συνοχής και της συναίνεσης στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και υποβάλλει στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκθεση μετά από κάθε Σύνοδο του Συμβουλίου. Επί πλέον, ο Πρόεδρος ασκεί την εξωτερική εκπροσώπηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης στους τομείς της κοινής εξωτερικής πολιτικής και της πολιτικής ασφάλειας (άρθρο I-21).

γ. Το Συμβούλιο των Υπουργών

26. Αποτελείται από ένα αντιπρόσωπο οριζόμενο από κάθε κράτος-μέλος σε κάθε μια από τις συνθέσεις του σε υπουργικό επίπεδο, ο οποίος και δεσμεύει το Κράτος. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ειδική πλειοψηφία. Ασκεί από κοινού με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο τη νομοθετική εξουσία, ψηφίζει προϋπολογισμό και ασκεί καθήκοντα χάραξης πολιτικής και συντονισμού (άρθρο I-22).

Το Συμβούλιο των Υπουργών συνέρχεται υπό διάφορες συνθέσεις με κύρια μορφή το Συμβούλιο Γενικών Υποθέσεων και Νομοθετικού Έργου, που εξασφαλίζει τη συνοχή του Συμβουλίου. Άλλη σύνθεση είναι το Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων που καταρτίζει την εξωτερική πολιτική και προεδρεύεται από τον Υπουργό Εξωτερικών της Ένωσης. Η προεδρία κάθε σύνθεσης του Συμβουλίου των Υπουργών ασκείται από αντιπροσώπους των κρατών-μελών εκ περιτροπής σε ισότιμη βάση για ένα έτος, χωρίς να είναι υποχρεωτική η εναλλαγή όλων των κρατών στην προεδρία (άρθρο I-23).

26. Το Συμβούλιο των Υπουργών αποφασίζει, κατ' αρχήν, με ειδική πλειοψηφία (άρθρο I-22), καθορίζεται δε ειδικά αυτή ως η πλειοψηφία του αριθμού των κρατών-μελών που εκπροσωπούν τα 3/5 του πληθυσμού της Ένωσης (άρθρο I-24 παρ. 1). Άλλοτε, η ειδική πλειοψηφία συνίσταται στα 2/3 των κρατών που αντιπροσωπεύουν τα 3/5 του πληθυσμού (άρθρο I-24). Οι ρυθμίσεις αυτές θα ισχύσουν από 1.11.2009. Οι ψήφοι των μελών του Συμβουλίου των Υπουργών υπολογίζονται βάσει του Πρωτοκόλλου που αφορά στη στάθμιση των ψήφων του Συμβουλίου και αποτελεί το Παράρτημα III του Σχεδίου.

δ. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

27. Με το Σχέδιο του Συντάγματος η σύνθεσή της μεταβάλλεται. Η Επιτροπή αποτελείται από τον Πρόεδρό της, τον Υπουργό των Εξωτερικών, νέο θεσμό, ως αντιπρόεδρο και από 13 Επιτρόπους, που εκλέγονται βάσει συστήματος ισότιμης εναλλαγής σε αυτήν. Το σύστημα αυτό θεσπίζεται με απόφαση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου βάσει δύο αρχών. Πρώτον, τα κράτη-μέλη είναι ισότιμα όσον αφορά στον καθορισμό της σειράς διορισμού των υπηκόων τους στο Σώμα και στο χρόνο θητείας τους σ' αυτά. δεύτερον, κάθε διαδοχική σύνθεση του Σώματος, συγκροτείται κατά τρόπο, ώστε να αντικατροπτίζει ικανοποιητικά το δημογραφικό και το γεωγραφικό φάσμα του συνόλου των Κρατών-μελών (άρθρο I-25).

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής διορίζει Επιτρόπους χωρίς δικαίωμα ψήφου, βάσει τω παραπάνω δυο κριτηρίων, που προέρχονται από τα άλλα κράτη-μέλη, ώστε κάθε κράτος να έχει τον Επίτροπό του, έστω και χωρίς ψήφο.

28. Η Επιτροπή ασκεί την εκτελεστική εξουσία της Ένωσης. Προάγει το κοινό ευρωπαϊκό συμφέρον και αναλαμβάνει προς το σκοπό αυτό τις κατάλληλες πρωτοβουλίες, όπως ειδικότερα ορίζεται στο άρθρο I-25. Βασική είναι η διάταξη που ορίζει ότι, εκτός αν ορίζεται άλλως, οι νομοθετικές πράξεις της Ένωσης εκδίδονται μόνο με πρόταση της Επιτροπής (άρθρο I-25).

Η θητεία της Επιτροπής είναι πενταετής (άρθρο I-26). Η Επιτροπή ως Σώμα ευθύνεται έναντι του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, ο δε Πρόεδρος και για τις πράξεις των Επιτρόπων. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έχει αρμοδιότητα να ασκήσει έλεγχο στην Επιτροπή και να υιοθετήσει πρόταση μομφής κατά το κοινοβουλευτικό σύστημα, οπότε οι Επίτροποι πρέπει να παραιτηθούν συλλογικά (άρθρο I-25).

29. Ειδικά ορίζεται η διαδικασία για την εκλογή του Προέδρου της Επιτροπής. Μετά τις ευρωεκλογές, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτείνει, με ειδική πλειοψηφία, στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έναν υποψήφιο για το αξίωμα του προέδρου, που εκλέγεται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο με πλειοψηφία των μελών του. Αν ο υποψήφιος δεν συγκεντρώσει την πλειοψηφία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προτείνει άλλον (άρθρο I-26).

30. Για τους Επίτροπους ο Πρόεδρος της Επιτροπής επιλέγει τους 13 Επιτρόπους, βάσει καταλόγου τριών προσώπων, που καταρτίζει κάθε Κράτος που

έχει το δικαίωμα να εκπροσωπηθεί στην Επιτροπή. Οι Ευρωπαίοι Επίτροποι εγκρίνονται από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (άρθρο I-26).

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής είναι εξοπλισμένος με σειρά αρμοδιοτήτων, ιδιαίτερα δε καθορίζει τους προσανατολισμούς, στο πλαίσιο των οποίων η Επιτροπή ασκεί τα καθήκοντά της, αποφασίζει σχετικά με την εσωτερική της οργάνωση, διορίζει Αντιπροέδρους μεταξύ των μελών του Σώματος και ζητεί την παραίτηση των Επιτρόπων (άρθρο I-26). Το Σχέδιο Συντάγματος, για πρώτη φορά, καθιερώνει θέση Υπουργού Εξωτερικών της Ένωσης, ο οποίος διορίζεται από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο με τη σύμφωνη γνώμη του Προέδρου της Επιτροπής που ασκεί την κοινή εξωτερική πολιτική και την πολιτική άμυνας και ασφάλειας της Ένωσης. Είναι αυτοδικαίως Αντιπρόεδρος της Επιτροπής (άρθρο I-27).

ε. Το δικαστήριο

31. Το Δικαστήριο περιλαμβάνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο, το Τακτικό Δικαστήριο και ειδικά Δικαστήρια (άρθρο I-28). Το σχέδιο περιλαμβάνει μόνο γενικές διατάξεις και παραπέμπει, κατά τα λοιπά, στο πλούσιο στον τομέα αυτό κοινοτικό δίκαιο από το οποίο δεν υπάρχουν βασικές μεταβολές.

στ. Λοιπά όργανα της Ένωσης είναι:

α) Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα: Αποτελεί με τις εθνικές κεντρικές τράπεζες το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών, ασκεί δε τις αρμοδιότητες που καθορίζει το Σχέδιο (άρθρο I-29).

β) Το Ελεγκτικό Συνέδριο, αρμόδιο για τον έλεγχο των λογαριασμών της Ένωσης (άρθρο I-30).

γ) Τα συμβουλευτικά όργανα της Ένωσης που προβλέπονται από το Σχέδιο (άρθρο I-31).

δ) Ο Ευρωπαίος Διαμεσολαβητής που δέχεται τις καταγγελίες των πολιτών για κακοδιοίκηση των οργάνων της Ένωσης (άρθρο I-48).

χ) Ανθρώπινα δικαιώματα

32. Σύμφωνα με το άρθρο I-7 παρ. 1 ο Χάρτης των θεμελιωδών Δικαιωμάτων που εγκρίθηκε από τη Σύνοδο Κορυφής της Νίκαιας τον Δεκέμβριο του 2000 ενσωματώνεται στο Σχέδιο Συντάγματος. Σημαντική, εξάλλου, είναι η δήλωση ότι η Ένωση επιδιώκει, ως τοιαύτη, την προσχώρησή στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και των θεμελιωδών δικαιωμάτων του Συμβουλίου της Ευρώπης του 1950 (άρθρο I-7 παρ.2) και ότι τα θεμελιώδη αυτά δικαιώματα, όπως κατοχυρώνονται από την Ευρωπαϊκή Σύμβαση και απορρέουν από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών-μελών, αποτελούν μέρος των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης (άρθρο I-7 παρ.3).

Γ. Συμπερασματικές παρατηρήσεις

33. Ανακεφαλαιώνοντας επισημαίνουμε ότι το Σχέδιο καταστρώνεται σε τέσσερα μέρη. Οι βασικές αρχές οργάνωσης και λειτουργίας της Ένωσης αποτελούν το πρώτο, τα θεμελιώδη δικαιώματα το δεύτερο, οι πολιτικές το τρίτο και οι μεταβατικές διατάξεις καθώς επίσης και οι διατάξεις για την αναθεώρηση αποτελούν το τέταρτο.

Το Σχέδιο προτείνει καλύτερη κατανομή των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και των κρατών-μελών συνιστά τη συγχώνευση των Συνθηκών και την απονομή νομικής προσωπικότητας στην Ένωση καθιερώνει απλούστευση των μέσων δράσης της Ένωσης προτείνει μέτρα για περισσότερη δημοκρατία, διαφάνεια και αποτελεσματικότητα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, αναπτύσσοντας τη συμβολή των εθνικών κοινοβουλίων στη νομιμοποίηση του ευρωπαϊκού εγχειρήματος, απλοποιώντας τις διαδικασίες λήψεως αποφάσεων και καθιστώντας τη λειτουργία των ευρωπαϊκών θεσμικών οργάνων διαφανέστερη και πιο κατανοητή Θεσπίζει τα απαραίτητα μέτρα για τη βελτίωση της δομής και την ενίσχυση του ρόλου καθενός από τα τρία Όργανα της Ένωσης, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη της συνέπειες της διεύρυνσης.

Φτάνει να δούμε αν οι ευρωπαίοι ηγέτες θα ανταποκριθούν στις προκλήσεις των καιρών.

Δ. Το συνταγματικό θεμέλιο προσχώρησης της Φινλανδίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Τα μέχρι πρότινος ισχύοντα συνταγματικά κείμενα της Φινλανδίας δεν έκαναν αναφορά σε δυνατότητα εκχώρησης αρμοδιοτήτων σε διεθνείς οργανισμούς.

Σύμφωνα με τη μέχρι πρόσφατα ισχύσασα «Μορφή διακυβέρνησης της Φινλανδίας», για την επικύρωση των διεθνών συνθηκών απαιτείτο η συγκατάθεση του Κοινοβουλίου μόνον οσάκις οι συνθήκες περιείχαν διατάξεις συνταγματικής φύσης ή οσάκις η ανάγκη συγκατάθεσης προβλεπόταν από το Σύνταγμα.

Σύμφωνα δε με τον επίσης μέχρι πρόσφατα ισχύσαντα συνταγματικής ισχύος «Οργανικό νόμο περί Κοινοβουλίου» (1928), οι διεθνείς συνθήκες, εφόσον διαλαμβάνουν ζητήματα που άπτονται την άσκηση νομοθετικής εξουσίας πρέπει να ενσωματωθούν στο εσωτερικό δίκαιο μέσω ειδικής διαδικασίας ψήφισης νόμου, επιτρέπεται δε η ενσωμάτωση και συνθηκών που αντίκεινται σε συνταγματική διάταξη, στην τελευταία όμως περίπτωση στο πλαίσιο μιας ειδικής διαδικασίας και με πλειοψηφία των 2/3 των ψηφισάντων (άρθρο 69).

Κατ' εφαρμογή των ανωτέρω, η εξουσιοδότηση προς επικύρωση της πράξης προσχώρησης έλαβε τη μορφή νόμου που ψηφίστηκε με απλή πλειοψηφία, ενώ ο νόμος που ενσωμάτωσε στο εσωτερικό δίκαιο την πράξη προσχώρησης έπρεπε να υιοθετηθεί με πλειοψηφία 2/3 και για αυτό θεωρήθηκε ότι αντίκειται στο στις συνταγματικές διατάξεις τις σχετικές με την εκχώρηση συνταγματικών εξουσιών και την κυριαρχία. Την ένταξη, ωστόσο, ακολούθησε συνταγματική αναθεώρηση.

Ενδιαφέρον είναι ακόμη να σημειωθεί ότι το 1994 προστέθηκε στον «Οργανικό νόμο περί Κοινοβουλίου» ένας νέος τίτλος 4^α, ο οποίος ρυθμίζει τα του ελέγχου εκ μέρους του Κοινοβουλίου των υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στον τίτλο αυτό καθιερώνεται, μεταξύ άλλων, η υποχρέωση του Πρωθυπουργού προηγούμενης ενημέρωσης του Κοινοβουλίου για θέματα που θα τεθούν στις συνόδους του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (άρθρο 54^α).

Την 1^η Μαρτίου 2000 η Φινλανδία απέκτησε νέο Σύνταγμα, στο οποίο ενσωματώθηκαν κατ' ουσία διάφοροι συνταγματικοί νόμοι που σύμφωνα με ρητή επιταγή καταργούνται (ά. 131). Στους νόμους αυτούς συγκαταλέγονται και οι προαναφερθέντες δύο συνταγματικοί νόμοι («Μορφή διακυβέρνησης της Φινλανδίας» και «Οργανικός νόμος περί Κοινοβουλίου»).

Το νέο Σύνταγμα κάνει ρητή αναφορά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η οποία βρίσκεται πλέον συγκεκριμένο συνταγματικό έρεισμα. Οι σχέσεις της Φινλανδίας με την Ευρωπαϊκή Ένωση ρυθμίζονται στο όγδοο κεφάλαιο, το οποίο φέρει τον τίτλο

«Διεθνείς σχέσεις» (υπό το Κεφάλαιο 8, άρθρα 93 επ.). Στο κεφάλαιο αυτό καθορίζονται κατά τρόπο γενικό και τα αρμόδια εθνικά όργανα και προβλέπονται τα σχετικά με την ανάληψη, καταγγελία και θέση σε ισχύ διεθνών υποχρεώσεων. Για την ανάληψη ή την αποποίηση διεθνών υποχρεώσεων, οι οποίες αφορούν το Σύνταγμα ή επιφέρουν τροποποίηση των εδαφικών ορίων του Κράτους απαιτείται νόμος, ο οποίος ψηφίζεται με πλειοψηφία τουλάχιστον των 2/3 των ψηφισάντων (άρθρο 94 παρ. 2). Ως (μόνο) δε ουσιαστικό όριο για την ανάληψη διεθνών υποχρεώσεων προβλέπεται ρητώς η μη διακινδύνευση των δημοκρατικών θεμελίων του Συντάγματος.

Στο ίδιο όγδοο κεφάλαιο ρυθμίζεται διεξοδικά η «Συμμετοχή του Κοινοβουλίου στην εθνική προετοιμασία θεμάτων, τα οποία αφορούν την Ευρωπαϊκή Ένωση» (άρθρο 96). Ενώ προβλέπεται ρητά και «Δικαίωμα της Βουλής να ενημερώνεται για τις διεθνείς σχέσεις» (άρθρο 97).

Βιβλιογραφία

- *B. De Witte (επιμέλεια)*, Ten Reflections on the Constitutional Treaty of Europe, European University Institute, 2003
- *Magnette P. (επιμέλεια)*, La Constitution de l'Europe, Bruxelles, 2002.
- *Αντωνόπουλος Ν.*, Το σχέδιο «Συντάγματος της Ευρώπης», σε ΕΔΔΔΔ 4/2003, σελ. 727 επ.
- *Βενιζέλος Ευ.*, Η Ελλάδα και η προοπτική της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, Δέκα προτάσεις για τη Διακυβερνητική Διάσκεψη και τα επόμενα Βήματα, Σ. Νταλή (επιμέλεια) Από το Άμστερνταμ στη Νίκαια, Η Ευρώπη και η Έλλαδα στη νέα εποχή, Αθήνα, 2001, 67 επ.
- *Βενιζέλος Ευ.*, Η πρόκληση του Ευρωπαϊκού Συντάγματος, Αθήνα – Θεσσαλονίκη, 2003
- *Ελληνικό Κέντρο Ευρωπαϊκών Μελετών*, Ευρωπαϊκό Σύνταγμα, Ρόλος, Σημασία, Περιεχόμενο, Αθήνα – Κομοτηνή, 2002
- *Ινστιτούτο Δημοκρατίας Κωνσταντίνος Καραμανλής*, Ευρωπαϊκό Σύνταγμα – Μια Δημόσια Συζήτηση, Αθήνα, 2003.
- *Ιωακειμίδα Π.*, Το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάγκη για μια συλλογική προσέγγιση, Ελλην. Επιθ. Πολ. Επιστήμης, τ. 20, 2002, 120 επ.
- *Κέντρο Διεθνούς και Ευρωπαϊκού Οικονομικού Δικαίου*, Η πορεία προς το Ευρωπαϊκό Σύνταγμα και η πρόσφατη αναθεώρηση του ελληνικού Συντάγματος, επιμέλεια Κ. Γώγου, Αθήνα – Κομοτηνή, 2002.
- *Παπαδημητρίου Γ.*, Η Συνέλευση για το μέλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002
- *Παπαδημητρίου Γ.*, Συνταγματοποίηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2002,
- *Παπαδημητρίου Γ.*, Το ευρωπαϊκό Σύνταγμα, Το Σχέδιο της Ευρωπαϊκής Συνέλευσης, Αθήνα 2003.